

tipărit de

Presă și consumatorii de droguri

comandat de

romanian
harm
reduction
network

realizat de

OR OPERATIONS
RESEARCH

Cuprins

Abstract.....	3
 Prezentarea detaliată a rezultatelor	
I. INTRODUCERE.....	3
1. Mass-media și stereotipurile.....	3
2. Discursul media ca și „construct social”: partea teoretică.....	4
3. Structura tematică și a formelor.....	6
 II. ANALIZA CALITATIVĂ.....	7
1. TITLU: „Narcomanul care atacă demnitari în scara blocului”.....	8
2. <i>CHAPEAU</i> : „Mai mult ca sigur, trebuie să fi fost un drogat!”.....	8
3. CONCLUZIE: „Portret-robot de tâlhar cu urme de drog în sânge”.....	9
 III. ANALIZA CANTITATIVĂ.....	10
1. Atenția acordată subiectului „droguri”.....	10
2. Tema dominantă a știrilor despre droguri.....	11
3. Protagonistii știrilor.....	14
4. Contextul în care este prezentată știrea.....	14
 IV. CONCLUZII.....	15

Abstract

De ce o analiză media?

Scopul acestei analize este să prezinte modul în care structurile de *formă* și cele *tematice* ale știrilor din presa scrisă contribuie la legitimarea și „naturalizarea” discursului discriminatoriu împotriva utilizatorilor de droguri. Structura sintactică a discursului discriminatoriu care se referă la utilizatorii de droguri oferă audienței categorii care diferă foarte puțin: titlul unui articol este format dintr-o interpretare a situației descrise, iar restul știrii confirmă, întărește și legitimează interpretarea din titlul știrii ca fiind „de la sine înțeleasă”. Pentru a crea un înțeles coerent al știrii, jurnaliștii reduc mai întâi descrierea întregii situații la un singur eveniment, care prezintă „majoritatea” sau autoritățile într-o lumină pozitivă. Pentru a construi o singură interpretare a situației prezentate în știrea respectivă, faptele sunt prezentate selectiv, se reiterează stereotipurile asociate utilizatorilor de droguri, astfel încât să fie legitimat un discurs ce diferențiază utilizatorii de droguri față de „ceilalți”. Principala „funcție” a diferențierii între utilizatorii de droguri și „oamenii normali” este legată de „panica morală” existentă în cadrul unei comunități. Ea se „construiește” pe „rupturile” deja existente în societate, fie ele legate de clasă, rasă etc. În cazul utilizatorilor de droguri, acestea sunt construite, printre altele, pe frica și pe ignoranța față de ce se întâmplă în comunitate. Această frică reîntărește, pe de altă parte, convingerea publică cum că morala ei, a comunității, este cea mai bună și, pe de altă parte, că aceeași morală este amenințată. Este evident că panica morală este concentrată în special în jurul utilizatorilor de droguri (în majoritatea lor, tineri sau foarte tineri), tocmai pentru că tinerii, care vor fi adulții de mâine, ridică o problemă în ceea ce privește menținerea valorilor adulților.

I. Introducere

1. Mass-media și stereotipurile

Printre forțele care „modelează” opinia publică și, implicit, care duc la discriminarea și/sau acceptarea ca „persoane normale” a utilizatorilor de droguri, mass-media au un rol proeminent. În prezentarea utilizatorilor de droguri, mass-media tind să reîntărească stereotipuri existente referitoare la utilizatorii de droguri. Principalele stereotipuri asociate utilizatorilor de droguri, identificate într-o analiză anterioară, sunt prezentate mai jos.

Un stereotip asociat utilizatorilor de droguri este lipsa diferențelor în comportament între utilizatorii de droguri sau abordarea de tipul „toți sunt la fel”. De cele mai multe ori, dacă mediile de informare în masă identifică un nou tip de comportament al unui utilizator de droguri, presupun că toți utilizatorii acționează în același mod. Presupoziția este că toți sunt „răi” în același mod. De exemplu, chiar dacă li s-ar demonstra, dincolo de orice îndoială, că majoritatea consumatorilor nu fac trafic, mass-media vor considera că nu este decât o chestiune de timp până când aceștia vor începe să facă trafic, mai devreme sau mai târziu.

Un alt stereotip este că toți utilizatorii sunt la fel și că nimic bun nu poate veni de la aceștia. În susținerea acestui stereotip este subliniată partea din afara legii a comportamentului lor. În consecință, toți utilizatorii de droguri sunt văzuți ca fiind problema Poliției.

Utilizatorii de droguri sunt priviți ca partea cea mai de jos a societății, ca neavând nici un fel de inteligență și nici simț al inițiativei. Acest stereotip apare deoarece, ținând cont că utilizatorii de droguri sunt implicați în activități etichetate de către societate ca ilegale sau ilegitime, membrii societății nu sunt dispuși să îi vadă pe aceștia la fel ca „pe membrii de frunte ai societății române, care se supun legilor”.

Încă un stereotip ar fi acela că utilizatorii de droguri sunt mult mai predispuși la probleme psihiatrice. În mod sigur, unii sunt în această situație; totuși, ca raport din populație, incidența acestora este mult mai mică decât în populația generală, tocmai pentru că ei au o modalitate „nelegitimă” de a rezolva aceste probleme.

Credința că sunt leneși, fără dorință de a munci și că nu te poți baza pe ei este un alt stereotip. Se poate ca unii utilizatori să fie într-adevăr așa. Majoritatea sunt însă foarte energici și vor aceleași lucruri ca și marea parte a societății.

Există, de asemenea, și sentimentul că utilizatorii de droguri se opun programelor care li se adresează. De fapt, aceștia nu se opun programelor în general, ci numai acelor care au ca scop să le controleze comportamentul, oferindu-le în schimb alternative nerealiste. Pe scurt, ei se opun programelor care le controlează comportamentul, fără a le da nimic în schimb.

2. Discursul media ca și „construct¹ social”: partea teoretică

În teoria media, există un consens în ceea ce privește faptul că știrea nu este o copie a realității sau o consecință logică a unui eveniment a cărui valoare ca „știre” este intrinsecă, ci ea este un „construct social”. Prezentarea realității așa cum este ea oferită de către „știre” nu este pur și simplu o reflectare a realității, ci este „realitatea” așa cum este ea filtrată de către un sistem valoric anume (Harley, 1988). Semnificația unei știri, precum și capacitatea știrii de a semnifica ceva derivă din structura socială în care este „enunțată”. Știrile nu sunt decât un exemplu foarte specific de „limbaj aplicat” al acestui sistem valoric. Acest „construct” modelează noțiunea dominantă a ceea ce este „semnificativ” sau nu, și, practic, este un mecanism de filtrare prin care audiența filtrează „realitatea”. După Hall (1978:53), știrile nu sunt decât „un produs final al unui proces complex care începe cu o sortare și selecție sistematică a evenimentelor și subiectelor de presă în funcție de un set de categorii/criterii construite social”, care sunt de obicei prezentate în literatura de specialitate ca și „valorile știrilor”. Unele studii (Johann Galtung and Mari Ruge) au identificat un set de 12 criterii valorice, obligatoriu a fi îndeplinite de orice eveniment pentru ca acesta să devină „știre”. Valorile știrilor își au originea în practica jurnalistică (de exemplu, convenții jurnalistice, natura surselor de informații, frecvența publicației etc.) și exploatează „un mod consensual al societății”. Consensul presupune noțiunea de unitate, care este reprezentată în limbajul jurnalistic prin folosirea pronumelui la persoana a treia plural („noi”) și, mai ales, prin prezentarea unei singure perspective asupra evenimentelor. Mass-media presupune întotdeauna că există *numai un punct de vedere rezonabil asupra problemei prezentate*. Modul consensual neagă discrepanțele structurale majore dintre diferite grupuri ale societății sau dintre diferite abordări în soluționarea problemelor. Activitățile grupurilor aflate în afara acestui „consens” sunt considerate

---

¹ *Construct*: denumire generică pentru termeni sau concepte care nu au un corespondent real, direct perceptibil. Constructul este, de obicei, rezultatul unei operații de calcul asupra indicatorilor și variabilelor unui fenomen.

ca fiind marginale sau deviante. Astfel, prezentări ale acestor grupuri apar numai atunci când există o supoziție a consensului social de bază, pe care aceste grupuri îl amenință.

Construirea „consensului” se bazează în special pe utilizarea simțului comun. Mass-media folosesc întotdeauna „simțul comun” pentru a construi o reprezentare asupra evenimentelor. Folosirea simțului comun ca argument în susținerea unei interpretări asupra unui eveniment (de exemplu, introducerea unei judecăți de valoare prin sintagma „Cu toții știm că...”) internalizează definiția grupului majoritar și contribuie în mod activ la dominarea continuă a perspectivei majorității asupra unui eveniment. În concluzie, știrile sunt scrise având presupuziția implicită că punctul de vedere dominant este natural, de simț comun, ce trebuie considerat de la sine înțeles și care nu trebuie să fie contestat.

Grupurile marginale – inclusiv utilizatorii de droguri, minoritățile etnice (rroma), minoritățile sexuale, practicanții sexului comercial, „găștile de cartier” – nu vor fi niciodată selectate ca „știri” decât dacă fac sau zic ceva ce se încadrează în stereotipurile² asociate fiecărui grup în parte, definite ca reprezentări și categorizări ale caracteristicilor diverselor grupuri. Evenimentele care se leagă de utilizatorii de droguri nu capătă valoare de știre decât dacă intră în conflict cu cultura „de clasă” a reporterului – mai ales când evenimentul în sine este considerat o amenințare la reprezentarea dominantă. O mare parte a informațiilor despre un grup social poate fi condensată prin reprezentare stereotipă și categorizare. Poziționarea unui grup social anume – „utilizatorii de droguri” – ca fiind în opoziție cu poziția grupului majoritar și cu „valorile sociale majoritare” este ceea ce face ca primul grup să devină „știre”. Acest „discurs al diferențelor” servește la stabilirea practicilor sociale, economice și politice care exclud anumite grupuri de la resursele economice și/sau simbolice; în cazul utilizatorilor de droguri, această excludere se concretizează în lipsa serviciilor necesare unui consumator de droguri și în excluderea sau auto-excluderea lui de pe piața muncii. Principala funcție a acestei categorizări este aceea de a construi o imagine a „majorității” ca grup omogen din punct de vedere moral, pe de o parte, și a unui grup minoritar care, de obicei, amenință „morala” grupului majoritar, pe de altă parte. Împărțirea în „grupul nostru” și „ceilalți” este exploatată de către jurnaliști pentru a obține o identificare pozitivă cu grupul majoritar, precum și pentru asigurarea audienței (este mai probabil ca cititorul să selecteze știri care se încadrează în sistemul lui de valori, confirmându-i-l, și să respingă știri care pun la îndoială acest sistem). Pentru a induce categorii și a utiliza stereotipuri, media *identifică și etichetează* aceste grupuri minoritare, și se orientează pe prezentarea prejudiciilor explicite și implicite aduse de respectivele grupuri. Cât privește prejudiciile prezentate de media, ele constau în evaluări generalizate și stabilite în timp, care se bazează pe puncte de vedere negative și pe un minimum de informații. Totuși, dat fiind că discursurile extremiste sau intolerante explicite nu sunt dezirabile social și, de cele mai multe ori, sunt interzise de lege, media practică deseori negarea/ignorarea unor fapte, precum și atenuarea faptelor care nu se încadrează în viziunea majoritară. În cazul utilizatorilor de droguri, procedura se concretizează prin raționalizarea/justificarea atitudinilor care sunt evident intolerante și prin schimbarea rolului între victimă și protagonist. **Astfel, utilizatorii de droguri trebuie să se confrunte atât cu o atitudine discriminatorie, cât și cu negarea existenței unei astfel de atitudini.**

Folosirea selectivă a informației este, de asemenea, o practică folosită în mod frecvent de către jurnaliști pentru a impune viziuni dominante despre anumite fapte. Credibilitatea și autenticitatea știrilor se bazează pe utilizarea faptelor. În prezentarea știrilor despre consumatorii de droguri, faptele care le justifică atitudinile sau acțiunile, precum și cele necesare pentru a înțelege sau justifica faptele din perspectiva

---

² Principalele stereotipuri identificate au fost descrise la începutul acestui material.

utilizatorilor de droguri sunt adesea fie menționate foarte succint, fie pur și simplu ignorate, în timp ce fapte periferice sunt prezentate ca fiind centrale. Astfel, la nivelul semnificațiilor, discursul știrilor este determinat de ceea ce este prezentat, dar și de ceea ce nu este prezentat și este eliminat tocmai pentru a păstra logica discursului dominant, ce susține stereotipurile existente.

Utilizarea selectivă a datelor, folosirea argumentelor de simț comun în favoarea discursului dominant, prezentarea prin intermediul stereotipurilor, categorizarea grupurilor sociale și negarea existenței discriminării dovedesc că știrile își însușesc înțelesul discursului grupului dominant. Astfel, prezentarea în mod discriminatoriu a utilizatorilor de droguri induce legitimizarea discriminării sociale reale, în timp ce discriminarea socială reală influențează discriminarea simbolică din media.

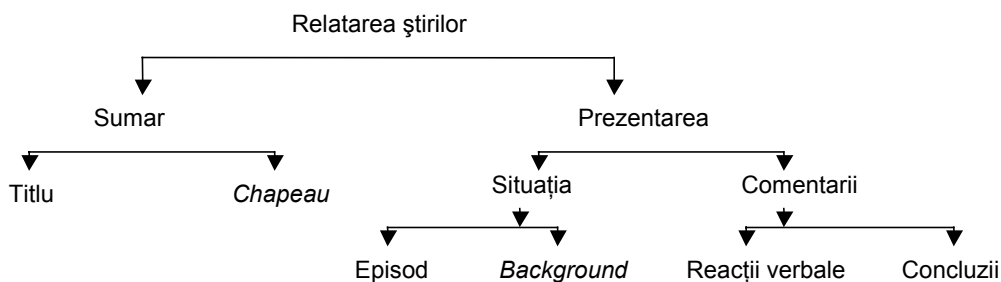
Deoarece discursul știrilor este reprezentativ, ceea ce înseamnă că reprezentarea jurnalistică a evenimentelor sociale își are originea în societate, reprezentarea practicii jurnalistice reale trebuie să fie analizată. Analiza de față se axează în special pe reprezentarea jurnalistică a discriminării utilizatorilor de droguri. Prin analiza modului în care se organizează temele și formele discursului știrilor, raportul de față își propune să prezinte cum anume jurnaliștii folosesc diferite strategii pentru a construi o singură interpretare dominantă, bazată pe simțul comun, a discriminării utilizatorilor de droguri.

3. Structura tematică și a formelor

Analiza organizării tematice a știrilor se bazează pe așa-numita macrostructură semantică. Această structură semantică constă în (macro)propoziții care definesc cele mai importante sau relevante părți de informație în text. Dacă facem o sumarizare a textului, în realitate nu facem decât să îi desemnăm acestuia o macrostructură semantică. Această macrostructură definește coerența textului și atestă că înțelesurile locale ale cuvintelor și propozițiilor (la nivel micro) au unitatea și interconexiunile necesare. Macrostructura semantică a știrilor derivă din înțelesurile locale ale cuvintelor „filtrate” de către regulile de construire a macrostructurii semantice, cum ar fi ștergerea, generalizarea sau constructul. Practic, aceste reguli elimină toate detaliile irelevante; ele combină înțelesuri similare la nivel mai mare de generalitate.

Organizarea tematică este legată direct de schema discursului știrilor sau cu așa-numitele „suprastructuri”. Aceste schematizări constau într-o serie de categorii organizate ierarhic, care pot fi specifice diferitelor tipuri de discursuri, și deci diferite în culturi sau societăți diferite. Astfel, analiza unei știri se poate face prin comparația structurii *relatării știrii* și a *evenimentului*. Relatarea știrii este formată din *abstract*, atribuirea și povestea propriu-zisă. Atribuirea este în afara textului propriu-zis și indică locația la începutul știrii și sursa la sfârșit. *Abstract*-ul este format din titlul știrii, care exprimă sumarul evenimentelor într-o manieră concisă, și *chapeau*-ul, care include principalul eveniment și, posibil, și un al doilea eveniment. *Chapeau*-ul trebuie să ofere informații despre principalii actori ai știrii și despre locația evenimentului. Poate, de asemenea, include și atribuirea, precum și categorii suplimentare, cum ar fi evaluări. Relatarea știrii constă în prezentarea unuia sau a mai multor episoade care, la rândul lor, pot să conțină unul sau mai multe evenimente. Evenimentele trebuie să conțină *actori* și *acțiune*, de obicei includ locația și pot avea o atribuire explicită. Alte categorii adiționale ale relatării știrilor sunt: *follow-up*-ul, care cuprinde orice acțiune ulterioară acțiunii principale desfășurată în cadrul unui eveniment, precum și consecințele verbale și non-verbale; comentariul, care oferă observațiile jurnaliștilor sau actorilor știrilor, și care poate consta în prezentarea

contextului, evaluarea explicită, cu referire la un eveniment sau la așteptările jurnaliștilor/actorilor știrilor; fundalul știrii (*background*-ul), care acoperă orice evenimente anterioare acțiunii relatate și categorizate ca fiind „episoade trecute”. Astfel, relatarea știrii poate fi structurată în *sumarizare*, care la rândul ei poate fi structurată în titlu și *chapeau*, și în *prezentarea știrii*. Principala categorie în relatarea știrii este *sumarizarea*. O relatare mai largă a știrilor conține de obicei, ca și categorii, *background*-ul – care, la rândul lui, se împarte în context și istoric – și comentariul, care conține așteptările jurnalistului sau actorilor știrilor despre ce ar trebui să se prezinte în continuare. Aceste categorii ale relatării știrilor sunt reprezentate în mod schematic mai jos:

Unele categorii din schema de mai sus (cum ar fi *sumarizarea* sau principalele evenimente) sunt obligatorii în prezentarea știrilor, în timp ce altele sunt opționale. Modalitatea în care sunt prezentate categoriile din această schemă poate manipula organizarea schematică a știrilor în prezentarea informațiilor despre utilizatorii de droguri. În continuare, vom prezenta modalitățile în care jurnaliștii folosesc schema descrisă pentru a construi organizarea tematică ce susține imaginea discriminatorie a utilizatorilor de droguri.

II. Analiza calitativă

Relatarea știrilor în ziarele cotidiene naționale este organizată pe principiul relevanței sau importanței, alături de dimensiunea vizibilității evenimentului, în funcție de macrostructura semantică. În practica jurnalistică, aceasta este cunoscută ca „piramida inversată”, în care cele mai importante segmente ale informației sunt plasate în prima ei parte, iar cele mai puțin importante – în ultima parte. Agresiunea asupra unui demnitar este considerată ca știre importantă și ea a fost selectată pentru analiză. Fără să fi obținut vreun indiciu despre agresor, polițiștii au afirmat că acesta este „un drogat”. Dat fiind că în București sunt peste 25 000 de utilizatori de droguri, acest indiciu nu este merit a ghida cercetările, ci mai degrabă este unul justificativ pentru poliție. Informația a fost preluată și generalizată imediat de către presă. În urma evenimentului, o amplă „vânătoare” a „narcomanilor tâlhari” a fost începută de poliție și nici un fel de opoziție sau reținere față de această acțiune nu a fost observată. De ce? Este posibil ca motivul să rezide în prezentarea media a acestui eveniment.

1. TITLU: „Narcomanul care atacă demnitari în scara blocului”

În presă, titlul are o funcție textuală și cognitivă importantă: sumarizează cele mai importante părți ale informației în prezentarea știrii și ghidează cititorul să interpreteze textul într-o direcție predeterminată. Titlul formează o macrostructură care servește ca indiciu strategic major pentru a controla modalitatea în care cititorul interpretează relatarea știrii și activează informațiile necesare pentru înțelegere (a titlului) în memoria cititorului. Titlul nu este doar un sumar al evenimentelor, ci o parte a retoricii știrilor, a cărui funcție este să atragă cititorul. Titlul este o frază de sine stătătoare și poate, în majoritatea cazurilor, să fie extras din *chapeau*. De cele mai multe ori, titlul din relatarea unei știri despre consumatori de droguri definește și, în același timp, evaluează situația așa cum o văd presa și majoritatea.

Cele mai multe titluri despre acest eveniment fac referire la faptul că, cel mai probabil, agresorul este un utilizator de droguri. Jurnalistul a adăugat, de asemenea, ideea de generalitate: atacarea nu este un fapt izolat, ci demnitarii sunt atacați în mod curent în scara blocului. Aceasta exagerează situația și, implicit, face trimitere la nesiguranță și la faptul că oricine este pândit de riscul de a fi atacat.

Pentru prezentarea actorului știrilor (utilizatorul de droguri), jurnaliștii au folosit cuvântul încărcat semantic „narcoman”. Ce evenimente sunt descrise în titlu? Toate titlurile prezintă faptul că este vorba de un consumator de droguri. Nici un titlu nu menționează că autorul nu a fost identificat, iar „semnalmente” care au condus poliția la concluzia că autorul este un consumator de droguri provin din faptul că martorii oculari au făcut un portret-robot „care conduce la concluzia că autorul este un utilizator de droguri”, și anume „agresorul era astenic”. De asemenea, titlul nu menționează că varianta ca agresorul să fie nu un utilizator de droguri, ci un „tâlhăru profesionist” este invocată de către poliție ca fiind posibilă. Folosind doar o singură perspectivă și exagerarea faptelor, jurnaliștii au construit imaginea conform căreia „drogații” sunt o amenințare chiar și pentru secretari de stat. De la acest nivel, în finalul știrii nivelul de generalitate este coborât către comunitate, în care furturi din mijloacele de transport în comun, din farmacii sunt atribuite utilizatorilor de droguri.

2. CHAPEAU: „Comisarul Guran, despre cel care l-a tâlhărit pe secretarul de stat Mărășoiu: «Mai mult ca sigur, trebuie să fi fost un drogat!»”

În literatura de specialitate, este agreată opinia potrivit căreia *chapeau*-ul, care urmează titlului, sumarizează acțiunea principală prin oferirea răspunsului la întrebările: cine?, când?, unde?, ce?, de ce? și stabilește punctul central al știrii. *Chapeau*-ul include principalul eveniment și, posibil, și un al doilea eveniment. În *chapeau*, jurnalistul construiește baza pentru interpretarea viitoare a știrilor. În consecință, *chapeau*-ul este nucleul evaluărilor.

În majoritatea știrilor analizate, prima propoziție a *chapeau*-ului este o continuare directă și o explicație a titlului. Primele propoziții definesc actorul („cine”) principalei acțiuni („de ce”), atât geografic („unde”), cât și temporal („când”):

„Poliția crede că Mărășoiu, tâlhărit joi seară în scara blocului (unde, printre alții, este vecin chiar cu generalul Sorescu, seful IGP), ar putea fi victima unui drogat în sevraj.”

Continuarea *chapeau*-ului conține o *evaluare* și o *acțiune*, care descriu pentru prima oară, în știre, o atitudine negativă explicită față de utilizatorii de droguri:

„Fără a-l prinde pe posibilul tâlhar-drogat, ampla desfășurare de forțe din ultimele trei zile a scos la iveală mai multe cazuri de narcomani. Cu toții, ieșiți din bârlog și prinși după ce au furat și tâlhărit ca să facă rost de bani pentru «doza zilnică».”

Prin utilizarea, din nou, a generalizării în ceea ce privește comportamentul utilizatorilor de droguri (în care agresiunile nu sunt izolate, ci reprezintă mai degrabă un stil de viață al lor), o atitudine *negativă clară și explicită* a majorității față de utilizatorii de droguri a fost construită. În același timp, această propoziție este tipică pentru încă un caz de folosire jurnalistică selectivă a informațiilor. Jurnaliștii își iau libertatea să explice informația importantă oferită de poliție (agresorul poate să fie și un tâlhar profesionist), iar față de agresor sunt folosite două cuvinte „încărcate cu semnificație negativă”: *tâlhar* și *drogat*. Astfel, se reiterează unul dintre stereotipurile dominante față de utilizatorii de droguri (toți sunt în afara legii, iar soluția este poliția).

Mai mult chiar, în propoziția a doua a *chapeau*-ului, jurnaliștii folosesc încă o dată faptele în mod manipulator sau accentuează anumite informații („drogații sunt prinși după ce au furat [...] să facă rost de doza zilnică”) pentru a construi un sentiment al fricii și nesiguranței generale față de utilizatorii de droguri și pentru a justifica atitudinea negativă avută față de ei. **Cuvântul „bârlog” face explicită – și totodată justifică – „vânătoarea” pornită împotriva utilizatorilor de droguri.**

Există două posibile explicații pentru care jurnaliștii au ales să reprezinte situația în acest mod. În primul rând, prin oferirea unei perspective care nu are legătură cu faptele, jurnaliștii pot justifica acțiunile majorității împotriva utilizatorilor de droguri și, în al doilea rând, faptul că discriminarea explicită față de utilizatorii de droguri (prezentarea în aceeași știre a faptului că autorul nu este de fapt identificat, dar că el trebuie să fie un drogat tocmai pentru că drogații fac astfel de lucruri) nu este în linie cu ideologia conform căreia românul „este tolerant”.

3. CONCLUZIE: „Portret-robot de tâlhar cu urme de drog în sânge”

După legitimizarea discursului discriminatoriu față de utilizatorii de droguri („scoaterea din bârlog”) și marcând situația ca fiind mult mai dramatică, tocmai pentru că este vorba de utilizatori de droguri care au „fost cu toții scoși din bârlog” (nemaifiind deci un singur caz izolat), în ultima parte a știrii jurnaliștii concluzionează prin folosirea stereotipurilor negative față de utilizatorii de droguri. Asumpția aflată în spatele fiecărei categorizări sociale și stereotipizări este diferențierea față de majoritatea populației. Diferențierea nu este „neutră valoric”, ci implică ideea că ceilalți „nu sunt normali”. Jurnaliștii întăresc – în concluzia știrilor – imaginea pe care majoritatea o are față de utilizatorii de droguri (sunt „tâlhari”), prin includerea în mod explicit în portretul-robot al agresorului faptul că este utilizator de droguri. **Astfel, se face trecerea de la portretul-robot, ca set de caracteristici exterioare, descriptive, la portretul-robot al utilizatorului de droguri, ce poate fi identificat după un set de caracteristici intrinseci (urme de drog în sânge).**

Portretul-robot devine astfel în mod explicit un stereotip ce ajută la diferențierea majorității față de utilizatorii de droguri, și nu un instrument de identificare (este evident că descrierea unui suspect ca având urme de droguri în sânge nu este un indiciu care poate duce la identificarea agresorului).

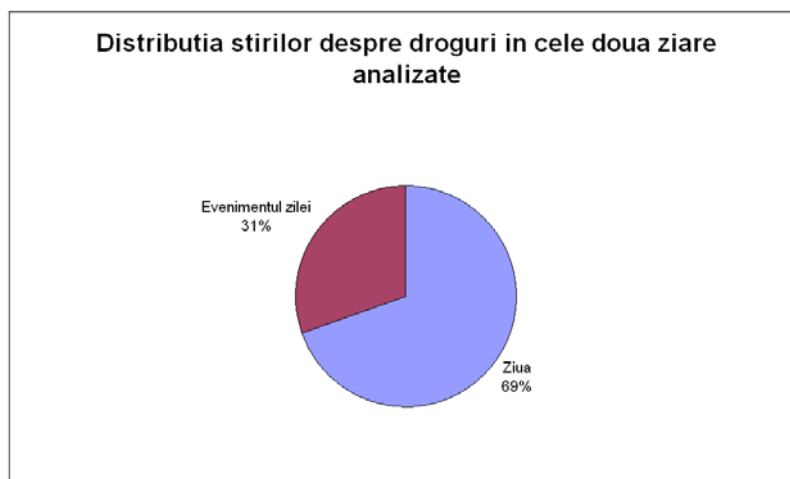
În analizarea știrii, este semnificativ faptul că este prezentată numai o sursă de informații: poliția. Nu sunt prezentate perspective medicale, sociale sau ale organizațiilor care lucrează cu utilizatorii de droguri. Astfel, utilizatorii sunt plasați în poziția unui „obiect” care nu poate vorbi pentru el, pentru care alții vor lua decizii și care rămâne, pe parcursul întregului eveniment, complet depersonalizat.

III. Analiza cantitativă

Acest capitol prezintă o analiză cantitativă a modalității în care subiectul „droguri” a fost prezentat de două cotidiane naționale: *Ziua* și *Evenimentul zilei*. Criteriile de alegere au fost audiența și interesul față de subiect (măsurat prin existența unei rubrici dedicate acestui subiect). Monitorizarea a avut loc în perioada 1 august-1 octombrie 2004. Analiza s-a făcut folosind arhiva disponibilă pe internet a celor două ziare.

1. Atenția acordată subiectului „droguri”

Un indicator de bază în ceea ce privește analiza cantitativă a știrilor referitoare la droguri este legat de atenția acordată subiectului „droguri”. În total, în perioada studiată, au fost identificate în cele două ziare analizate un număr de 190 de articole. Distribuția acestora după ziarul în care au apărut este următoarea:

Ziarul *Ziua* deține mai mult de jumătate din numărul de știri care se referă la droguri în perioada luată în calcul. Pentru a analiza interesul față de acest subiect, a fost studiată și distribuția lunară a știrilor despre droguri în perioada respectivă. Astfel, în ziarul *Ziua*, din cele 132 de știri apărute, 72 au fost în luna

septembrie, iar 60 în luna august. În ziarul *Evenimentul zilei*, din cele 58 de știri identificate despre droguri, 34 au fost în luna septembrie, iar 24 au apărut în luna august.

2. Tema dominantă a știrilor despre droguri

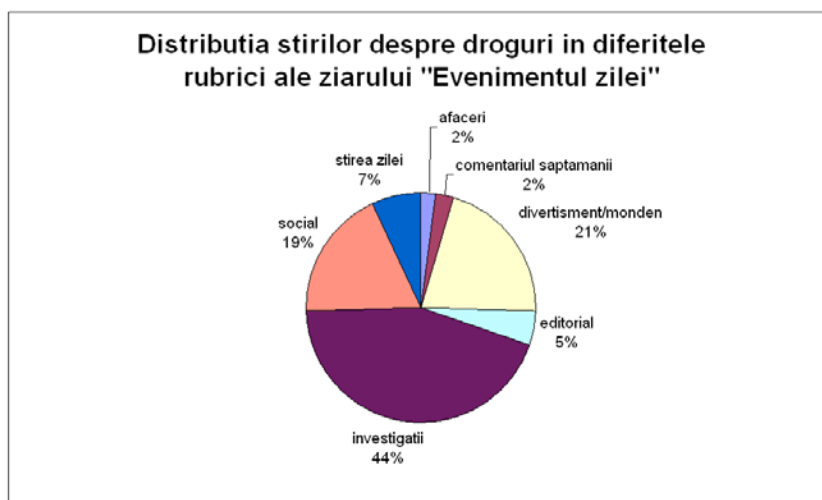
În identificarea temelor dominante în știrile despre droguri, o primă analiză a fost făcută în funcție de *locația* unde s-a desfășurat evenimentul descris. Primul criteriu pentru clasificarea știrilor a fost în funcție de țara în care se întâmpla evenimentul (România vs. altă țară). Astfel, știrile despre droguri sau cele care fac referire la droguri vizează preponderent evenimente desfășurate în România. Din totalul știrilor despre droguri, 65% sunt despre evenimente din România.

În cadrul celor 123 știri care se referă la evenimente legate de droguri desfășurate în România, majoritatea au ca locație Bucureștiul (35 de cazuri). În ordine alfabetică, distribuția locațiilor este prezentată în tabelul de mai jos³:

Alba	1
Arges	1
Bihor	1
Bistrita	1
Brasov	2
Bucuresti	35
Buzau	1
Calafat	1
Campulung Moldove	1
Caracal	1
Constanta	6
Covasna	1
Craiova	1
Deva	1
Galati	1
general	5
Gherla	1
Giurgiu	1
Gorj	1
Iasi	2
malul dunarii	1
Mures	1
Piatra Neamt	1
Salaj	1
Salonta	1
Targu Mures	1
Timis	3
Tulcea	1
Turda	1
Valcea	3
Vama Veche	2
Vrancea	1

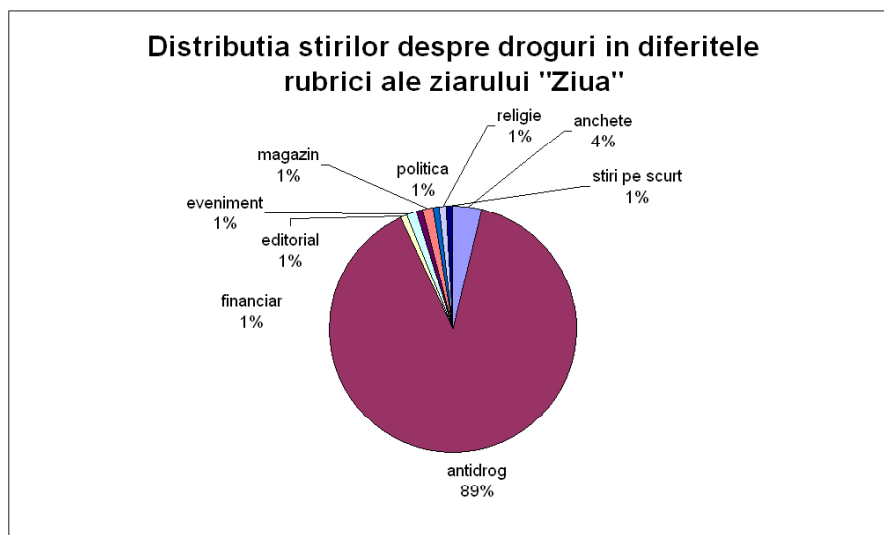
Tema dominantă a articolului și modalitatea în care este acesta interpretat de către cititor sunt date și de poziționarea știrii în cadrul unei rubrici mai largi (social, eveniment, anchetă, editorial etc). Astfel, în ziarul *Evenimentul zilei*, distribuția știrilor despre evenimente legate de droguri (și care au ca locație România) este prezentată mai jos:

³ Din totalul știrilor care au menționat locația.

În cotidianul *Evenimentul zilei*, majoritatea știrilor ce fac referire la droguri apar la rubrica „Investigații” (44%), urmate de rubrica „Divertisment/monden” (21%) și „Social” (19%). Este interesant că, per total, 12% din știrile despre droguri au fost considerate de interes major, acestea apărând fie ca „știrea zilei”, fie în „editorial”.

Distribuția știrilor despre droguri în ziarul *Ziua* este diferită, în special pentru că rubricile ziarului sunt altfel organizate, precum și pentru că ziarul *Ziua* deține o secțiune și un supliment special dedicat drogurilor: secțiunea „Antidrog”. Acest lucru explică și numărul diferit de știri despre droguri, observat la cele două ziare analizate. Distribuția știrilor în ziarul *Ziua* este descrisă în graficul de mai jos:

Dar care sunt titlurile/subiectele principale ale știrilor? Tema preponderentă a știrilor despre droguri (cu locația în România) este legată de traficul de droguri, 24% din toate știrile în care apare cuvântul „droguri” și în care evenimentul se petrece în România fiind exclusiv legate de traficul de droguri. După trafic, arestări făcute în legătură cu drogurile (fie consum, mic trafic etc.) sunt prezente în 7% din aceleași știri. În cadrul știrilor despre droguri, numai 6% se referă doar la consumatori de droguri; de obicei, consumul nu este o temă predilectă, ci consumul sau consumatorii în asociere cu o faptă antisocială. Dintre faptele antisociale cel mai des menționate sunt: traficul și consumul, prezentate în legătură cu aceiași protagoniști,

în aproape 3% din cazuri, precum și uzul de fals (rețete false folosite de consumatori). Toate tipurile de asocieri sunt prezentate în tabelul următor:

nementionat	1.6
accident rutier	0.8
acuzatii	0.8
agresiune	0.8
arestari	7.3
caini antidrog	0.8
campanie antidrog	0.8
captura de droguri	1.6
colonel corupt	0.8
comentariu politic	0.8
consum de droguri	5.7
controale in scoli	0.8
coruptie	2.4
criminalitate	0.8
cultivare de cannabis	0.8
cultivare pt consum	0.8
cultura de cannabis	0.8
deputat corupt	0.8
detinere si trafic	0.8
educatie	0.8
explicatii medicale	0.8
fanatism religios	0.8
festival	0.8
formare profesionala	0.8
furt de masini	0.8
furturi demasini	0.8
imaginea romaniei	1.6
legislativ	1.6
literatura	0.8
literatura de specialitate	2.4
mafia pietelor	0.8
mafie	0.8
magistrati corupti	0.8
muzica	0.8
pedeapsa pt trafic	0.8
politica	0.8
posesie	0.8
posesie de droguri	0.8
program de sanatate	0.8
programe de educatie	2.4
proiecte antidrog	0.8
protocol international	0.8
religie	0.8
retete false	3.2
satanisti	0.8
schimb de experienta	3.3
scoala	0.8
scrisoare cititor	3.3
secret de stat agresat	0.8
serviciul militar	0.8
sfaturi	0.8
sondaj	0.8
spalare de bani	0.8
studiu	0.8
supradoza	0.8
tatuaje si pearinguri	0.8
terorism	0.8
trafic	23.6
trafic si consum	2.4
turism sexual	0.8
Total	100

3. Protagonistii știrilor

Principalii protagoniști ai știrilor sunt autoritățile (poliția), pe de o parte, și autorii unei infracțiuni (*dealer*-i, traficanți, infractori, consumatori), pe de alta. Interesant este că, în descrierea celor care sunt actorii negativi ai știrii, două criterii sunt folosite: fie identificarea persoanei ca fiind publică (deputat, fiică de deputat, fiu de consilier prezidențial, procurori corupți, „nepotul lui Sandu”, „Țiriac junior”), fie prin descrierea socio-demografică. În acest caz, tinerii sunt principalii protagoniști ai știrilor. Referirea la aceștia este făcută în mod tipic în felul următor:

- „tineri de 18-29 ani”;
- „tânăr de 20 ani”;
- „tineri de 16-19 ani”.

De asemenea, în majoritatea cazurilor în care se face referire la tineri, sunt prezentate și numele acestora. În același timp, ei sunt prezentați ca și când probarea faptei este clară. Chiar dacă a fost mai rar menționată, prezentarea protagoniștilor știrilor este făcută și prin simpla referire la sexul acestuia („un bărbat”). Protagonistii știrilor despre droguri sunt și persoanele din lumea interlopă. Astfel, actorii acestor știri sunt fie „clanuri mafiot”, „cetățeni români de origine arabă”, „italieni”.

Autoritățile care sunt prezentate ca principal protagonist al știrilor sunt poliția, pe de o parte, și Agenția Națională Antidrog, pe de altă parte. Aceasta din urmă este asociată în principal cu inițiative legislative și cu inițiative în ceea ce privește „combaterea drogurilor”. Chiar dacă au fost menționate mult mai rar, organizațiile non-profit sunt, de asemenea, protagonistele știrilor care se axează pe prevenire.

Atunci când protagoniștii știrilor sunt „tinerii consumatori sau traficanți”, pe de o parte, și „structurile polițienești”, pe de altă parte, relatarea este aproape întotdeauna conflictuală.

4. Contextul în care este prezentată știrea

Un alt parametru urmărit în analiză a fost contextul evenimentului relatat. Astfel, majoritatea știrilor au implicat mai mulți protagoniști aflați în situație conflictuală; ceea ce este relevant pentru aceste știri este că acțiunea descrisă (traficul, consumul, cultivarea canabisului etc.) este prezentată ca afectând și influențând și alte persoane. Astfel, unele știri prezintă impactul consumului de droguri asupra familiei (ex.: „mama unui consumator de droguri”), în timp ce alte știri au drept context accesul la droguri și disponibilitatea lor (ex.: „Canabis în liceele, barurile și discotecile din Piața Romană”, „Marijuana pe plajă”, „Prezența substanțelor narcotice în școli”).

IV. Concluzii

Discriminarea față de grupuri la risc – roma, prostituate, consumatori de droguri – este evidentă la nivelul discursului știrilor. Aceste tipuri de discriminări – care sunt strâns legate de încălcarea drepturilor omului – nu întâmpină nici un tip de opoziție la nivelul publicului. Analiza de față a încercat să demonstreze că, în cazul utilizatorilor de droguri, acest lucru se întâmplă din cauza modului în care sunt prezentate și interpretate știrile despre utilizatorii de droguri în media. Titlul și *chapeau*-ul construiesc interpretarea dominantă a evenimentului, iar restul știrii este construit ca un complement la evaluarea care, de cele mai multe ori, apare în titlu. Discriminarea „simbolică” (prezentă în media) susține și reiterează discriminarea reală. Principalul efect al discriminării reale, a cărei sursă principală este cea simbolică, rezidă în susținerea redusă, de către societate, a dezvoltării unui tip de abordare față de utilizatorii de droguri, altul decât cel represiv.

În dezvoltarea serviciilor pentru utilizatorii de droguri, susținerea socială este importantă; politicile publice nu sunt bazate numai pe evidențe, ci decizia de a implementa (și, în consecință, de a aloca resurse publice) este luată și în funcție de susținerea socială de care se bucură o anumită politică publică. În condițiile în care atitudinea față de utilizatorii de droguri este una discriminatorie, principala politică publică reală față de aceștia nu poate fi decât una represivă.